


Sporcu Ergenlerde Algılanan Helikopter Ebeveynlik Tutumlarının ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin İncelenmesi

Examination of Perceived Helicopter Parent Attitudes and Psychological Resilience Levels in Adolescent Athletes

Araştırma Makalesi / Research Article

 Ebru Olcay KARABULUT ¹

¹ Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi,
ANKARA.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author
Doç. Dr. Ebru Olcay KARABULUT
eokarabulut@gazi.edu.tr

Geliş Tarihi / Received : 05.03.2024
Kabul Tarihi / Accepted : 31.05.2024
Yayın Tarihi / Published : 31.07.2024

Etik Bilgilendirme / Ethical Statement
Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Etik Kurulu'nun 01.01.2023 tarih ve 2023-023 sayılı kararı ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

DOI: 10.53434/gbesbd.1447297

Öz

Bu çalışmanın amacı sporcu ergenlerde algılanan helikopter ebeveynlik tutumlarının ve psikolojik sağlamlık düzeylerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilindeki çeşitli okul ve spor kulüplerinde lisanslı olarak spor yapan ve çalışmaya gönüllü olarak katılım sağlayan 92 kadın, 155 erkek toplam 247 sporcu oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak "Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)" ve "Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12)"nin 12 maddelik kısa formu kullanılmıştır. Veriler yüz yüze toplanmıştır. Verilerin normal dağılıma uygunluğu çarpıklık-basıklık değerleri incelenerek t-testi ve ANOVA analizleri kullanılmıştır. Sonuç olarak, sporcu ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerini cinsiyet, spor branşı ve algılanan ekonomik düzey değişkenlerinin etkilediği, helikopter anne tutumu algısını cinsiyet, spor branşı, anne eğitim durumu ve algılanan ekonomik düzey değişkenlerinin etkilediği, helikopter baba tutumu algısını ise cinsiyet ve spor branşı, değişkenlerinin etkilediği tespit edilmiştir. Sonuçlarda ayrıca algılanan helikopter anne tutumunun yüksekliğinin psikolojik dayanıklılığı düşürdüğü, baba tutum algısının ise etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Helikopter ebeveynlik, Psikolojik sağlamlık, Ergen, Sporcu

Abstract

The aim of this study is to examine the perceived helicopter parenting attitudes and psychological resilience levels in adolescent athletes. For this purpose, the relational screening model, one of the quantitative research methods, has been used in the study. The study group consists of 247 athletes, including 92 females and 155 males, who are licensed athletes in various schools and sports clubs in Ankara and voluntarily participated in the study. As data collection tools, the "Perceived Helicopter Parenting Attitude Scale" and the short form of the "Child and Adolescent Psychological Resilience Scale (CAPRS-12)" consisting of 12 items were used. Data were collected face-to-face. The suitability of the data for normal distribution was examined through skewness-kurtosis values, and t-test and ANOVA analyses were utilized. As a result, it was determined that the psychological resilience levels of adolescent athletes were influenced by the variables of gender, type of sport, and perceived economic level; the perception of helicopter mothering attitude was affected by the variables of gender, type of sport, mother's educational status, and perceived economic level; and the perception of helicopter fathering attitude was influenced by the variables of gender and type of sport. The results also revealed that a high perception of helicopter mothering attitude reduces psychological resilience, whereas the fathering attitude perception had no significant effect.

Keywords: Helicopter Parent, Psychological Resilience, Adolescent, Athletes

Giriş

Aile ve ebeveynlerin, çocuklarının sosyalleşmesi ve toplumda yer edinmesi hususunda büyük bir görevi vardır. Bu sebeple bireylerin kimlikleri oluştuğunda, kendilerini topluma ne derece ait olduklarını hissetmeleri ebeveynlerinin onlara göstermiş olduğu tutum ve davranışları ile yakından ilişkilidir (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2017). Annenin ve babanın, çocuğun fiziksel, duygusal, zihinsel, sosyal ve ahlaki gelişimi için sağladığı ortam ile çocuk yetiştirmeyle ilişkili tutum ve davranışlarına ebeveynlik denir (Demirutku 2017). Çocukluk döneminde bireylerin kişiliğinin temelleri atıldığı için ebeveynlik çocuğun sağlıklı yetişmesinde kilit bir role sahiptir. Ebeveynler çocuğun doğumundan itibaren çocukla etkileşimi ilk kuran ve onunla uzun zaman geçiren kişilerdir (Tezel-Şahin ve Özyürek, 2008). Ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumları çok küçük kaşlardan itibaren çocukların yaşamlarını, psikolojik ve kişisel gelişimlerinin ve kişiliklerinin gelişimine öncülük eder. Bu duruma ek olarak doğumdan ergenliğe kadar geçen sürede ve yetişkinlikte sosyal çevre ile kurulacak ilişkinin yönlendiricisidir (Bayraktar ve Öğretir-Özçelik, 2019; Checa ve Abundis-Gutierrez, 2017).

Literatür incelendiğinde demokratik, otoriter ve izin verici, ilgisiz-kayıtsız tutum gibi birçok ebeveyn tutumu olduğu göze çarpmaktadır (Kazdal-Artır, 2022; Sezer, 2010). Demokratik tutum çocuğa uyulması gereken kuralları açıklayarak davranışı yapmasını beklerken, izin verici tutum ise çocuğa karşı aşırı hoş görü gösterip, her davranışa izin veren bir ebeveyn tutumudur. Otoriter tutumda ise uyulması gereken kurallar katıdır ve çocuğa kuralları açıklama ihtiyacı duyulmaz (Darling ve Steinberg, 1993).

Freud kişilik gelişim kuramında bireylerin gelişiminin ilk altı yılda yerleştiğini ve bireylerin hayatlarında kalıcı izler bıraktığını belirterek ebeveyn tutumlarının önemini vurgulamıştır (Akt: Öğretir-Özçelik ve Şıvkin, 2019). Ebeveynler tarafından sergilenen olumlu tutumlar ile çocuk problem çözme, yaşama uyum sağlama, olumsuzlarla başa çıkma, iletişim kurma gibi olumlu özellikler kazanabildiği gibi, olumsuz tutumların sonucunda da saldırganlık, suça meğil, anti-sosyal kişilik gibi olumsuz özellikler kazanabilmektedir (Öğretir-Özçelik, 2017; Arslan ve Öğretir-Özçelik, 2020). Gelişen dijital ve teknolojik ortamın etkisiyle ortaya çıkan ebeveynlik kavramı ise dijital ebeveynliktir. Ebeveynlerin çocuklarına olan tutum ve davranışları araştırıldığına tespit edilmiş olan ebeveyn tiplerine ek olarak son dönemlerde helikopter ebeveynlik kavramı da gündemde yerini almıştır (Çetin ve Güleç, 2020).

“Helikopter Ebeveyn” kavramını ilk kez psikoterapist Haim Ginott’un 1969 yılında kullanmış ve küçük bir çocuğun kendi annesini “etrafımda helikopter gibi dönüyor” tanımlaması sonucu ortaya çıkmıştır (Padilla-Walker ve Nelson, 2012). Helikopter ebeveynlik; çocuklarına olan ilgisinin aşırı derecede olan, çocuğunu hayatının merkezine koyan, çocuğu ile iletişimini hiç koparmayan, çocuklarının hayatlarını sürekli planlayan, çocuklarına çok fazla yardımcı olan, hatta onlar adına karar veren, müdahale eden, mükemmeliyetçi olan anne babanın tutumlarını

tanımlayan bir kavramdır (Berger ve Luckmann, 2008; Yılmaz ve Büyükcebeci 2019). Helikopter ebeveynler çocukları ile iletişimi hiç kesmez ve aksi durumda çok rahatsız olurlar. LeMoyné ve Buchanan (2011)’a göre cep telefonlarının yaygınlığıyla ilişkili olarak ebeveynlerin çocuklarına her zaman ulaşma arzusu, kontrol gücünün çocuklar üzerindeki etkisinin artması isteği ve çocuklarının nerede, ne yaptığını bilme isteği helikopter ebeveynliğinin artışına sebep olmuştur. Çocuklar için her konuda onlar adına karar verme, onlara gelecek hedefi belirleme ve onların karşılaşacağı sorunları onlar adına çözme (Segrin, Woszidlo, Givertz, Bauer ve Murphy, 2012) en fazla görülen helikopter ebeveyn davranışlarıdır.

Psikolojik sağlık ise, stresli veya olumsuz bir durumla savaşmayı ya da bu süreci başarılı bir şekilde atlama sürecini ifade eder. Psikolojik sağlık kişilerin var olan kişiliğinden öte, bireyin o anki yaşam şartları ve geçmişten gelen yaşam tecrübelerinin etkileşimini içeren bir süreçtir (Meredith, Sherbourne ve Gaillot, 2011). Hollister-Wagner, Foshee ve Jackson (2001)’e göre sağlık, olumsuz koşullar ile karşılaşmalarına rağmen bireylerin hayatta kalma ve başarılı olmaya yönelik yeteneğidir. Tugade Fredrickson ve Barret (2004) ise psikolojik sağlamlığı, durumların değişmesine karşı tepki göstermede esnek ve rahat olabilme ve negatif duygusal yaşantılardan uzaklaşarak kendini toparlayabilme olarak tanımlamışlardır.

Wang, Haertel ve Walberg (1995) bireylerde psikolojik sağlamlığı geliştiren beş ögenin değerli hissetme, kendini başarılı hissetme, yararlı hissetme, kendini güçlü hissetme ve kendini iyimser ve umutlu hissetme bahsetmişler ve bunları başarılı hissetme, değerli hissetme, yararlı hissetme, güçlü hissetme, iyimser ve umutlu hissetme olduğunu belirtmiştir (Akt. Kararımak, 2006). Ayrıca çalışmada sporun ve fiziksel aktivitenin hem fiziksel hem de psikolojik sağlamlığı arttırmasının yanında, psikolojik sağlamlığın gelişiminde etkili olan koruyucu faktörleri de desteklediği belirtilmektedir (Çelik, Şahin, Yetim ve Çelik, 2019). Benzer şekilde Gilligan (1999), Coleman ve Hagell (2007) sporun ve fiziksel aktivitelerin bireylerdeki psikolojik sağlamlıklarına olumlu etkilerinin olduğunu belirtmişlerdir.

Ne çocuk ne de yetişkin olan ergenler için ise durum biraz karışıktır. Ailelerinden özgür kendi kararlarını alabilme, kendini kanıtlayabilme, toplum ve arkadaş ortamlarında kendini kabul ettirme çabası içindedir. Ve bu süreçte ailelerinin kendisine karışmasını istemezler. Helikoptere ebeveynler; çocuklarının her zaman yakınında olup onların tüm işlerini yapmaya çalışan, sosyal hayatlarına, davranışlarına sürekli karışan, ısrarcı, yorulmaz bir ebeveynidir. Bu süreçte tüm hayatlarını kontrol altında tuttukları çocuklarının sorumlulukları olan davranışları da kendileri yaparak çocuğa hiç iş bırakmazlar. Çocuklarının özerk bireyler olarak gelişmelerini kendilerine göre tehdit edici bir durum olarak algılayıp çocuklarının bu gelişme ve değişme sürecindeki gösterdikleri çabalara engel olurlar (Duygulu, 2018).

Spor yapmak ve başarılı olmak için dayanıklı, sabırlı ve ısrarcı olmak gerekmektedir. Ebeveynler çocuklarının spor yaptığı zaman onları rahatlatmak, işlerini, ödevlerini veya odalarını toplamak gibi birçok işte destek verme isteği içerisinde olabilir ve bazen de aşırıya kaçabilirler. Çünkü antrenman yapmak, müsabakalara katılmak ve başarıya ulaşmak için zaman ayırmak gerekmektedir ve zor bir süreçtir. Bu süreçte kaygı, korku, stres, heyecan gibi zorlu durumlarla da baş etmek gerekir. Bunu başarmak için ise sporcunun birçok özelliğinin yanında psikolojik sağlamlığının da yüksek olması gerekmektedir. Helikopter ebeveyn tutumuna sahip anne babaların niyetleri iyi de olsa bu tutumlarının içe kapanma, aktiviteye katılmama, düşük özgüven, bağımlı kişilik gelişimi ve depresyona yatkınlık gibi çocuklar üzerinde olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir (Gibbs, 2009; Kantowitz ve Tyre, 2006; Padilla-Walker ve Nelson, 2012; Seval ve Genç, 2018). Bu çalışmanın amacı, sporcu ergenlerin algılanan helikopter ebeveynlik tutumlarının psikolojik sağlamlıklarına etkisinin incelenmesidir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yaklaşımlarından birisi olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama, değişkenler de meydana gelen değişimin birlikte olup olmadığı, eğer bir değişim olmuşsa bunun derecesi ve yönünü araştırmak için seçilen nicel bir araştırma yöntemidir (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilindeki çeşitli okul ve spor kulüplerinde lisanslı olarak spor yapan ve çalışmaya gönüllü olarak katılım sağlayan 92 kadın, 155 erkek toplam 247 sporcu oluşturmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik bilgileri

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	92	37,2
	Erkek	155	62,8
Yaş	10-12	106	42,9
	13-15	114	46,2
	16-18	27	10,9
Spor Branşı	Futbol	73	29,6
	Voleybol	80	32,4
	Basketbol	94	38,1
Spor Yılı	1-3	104	42,1
	4-6	68	27,5
	7-9	45	18,2
	10 ve üst	30	12,1
Anne Eğitim	İlkokul	19	7,7
	Ortaokul	26	10,5
	Lise	91	36,8
	Üniversite	87	35,2
	Lisansüstü	24	9,7
Baba Eğitim	İlkokul	12	4,9
	Ortaokul	29	11,7
	Lise	70	28,3
	Üniversite	110	44,5
	Lisansüstü	26	10,5
Ekonomik Düzey	Kötü	35	14,2
	Normal	78	31,6
	İyi	102	41,3
	Çok iyi	32	13,0

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile iki adet ölçek uygulanmıştır. Bunlardan ilki, denetleme ve kabul/ilgi boyutları çerçevesinde, hoşgörülür, otoriter, ihmalkâr ve demokratik anne baba tutumlarını ölçmek için Yılmaz (2019) tarafından geliştirilen "Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)" dir. 21 maddeden oluşan ölçek 4'lü Likert tipinde ve 4 alt boyuta sahiptir. Ölçeğin alt boyutları; "Temel güven konusunda helikopter tutum", "Duygusal-kişisel yaşam alanında helikopter tutum", "Akademik yaşam alanında helikopter tutum" ve "Etik-ahlaki konularda helikopter tutum" şeklindedir.

Ölçekte anne ve baba olmak üzere iki ayrı bölüm bulunmaktadır ve bu bölümler ayrı olarak puanlanmakta olup toplam puan üzerinden de değerlendirme yapılabilmektedir. Ölçekten baba veya anne bölümlerinde alınabilecek puan en yüksek 84 iken, en düşük ise 21 puandır. Ölçeğin alt boyutları için iç tutarlılık katsayılarının .83-.76 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu değerler ölçeğin tutarlılığının yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu çalışma için AHETÖ-Anne Formu güvenilirlik kat sayısı .76, AHETÖ-Baba Formu güvenilirlik katsayısı ise .81'dir.

İkincisi ise Liebenberg, Ungar ve LeBlanc (2013) tarafından geliştirilen ve Arslan (2015) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12)"nin 12 maddelik kısa formudur. Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının sonucunda madde faktör yüklerinin .53 ile .81 arasında değişen bir yapının ve iç tutarlılık katsayısının .91 olduğunu göstermektedir. Bu çalışma için güvenilirlik kat sayısı .83 dür.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma Gazi Üniversitesi Etik Komisyonuna yapılan başvurudan etik açıdan uygun olduğuna dair onayın alınması sonrasında başlatılmıştır. Ölçekler araştırma grubunda 18 yaş altı katılımcıların olması sebebiyle ailelerine konu hakkında bilgi verildikten sonra onaylayanlara antrenörleri ve araştırmacı tarafından yüz yüze uygulanmıştır. 1 ay süren veri toplama sürecinden sonra veriler SPSS paket programına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler incelenerek eksik ve hatalı formlar çıkartılmış ve sağlıklı verilere normal dağılıma uygunluğu, çarpıklık-basıklık değerleri incelenmiş ve homojen dağılım sergiledikleri tespit edilmiştir. Bu doğrultuda parametrik testlerden t-Testi ve ANOVA testi uygulanmış, ölçekler arası ilişki için ise Pearson Korelasyon testi yapılmıştır.

Etik Beyan

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu'nun, 12.12.2023 tarih ve 21 sayılı kararıyla etik açıdan bir sakınca bulunmadığına dair onay alınarak başlatılmıştır.

Bulgular

Tablo 2. PSÖ, AHTÖ (Anne) ve AHTÖ (Baba) normallik testi sonuçları

Ölçekler	\bar{X}	SS	Min	Max	Basıklık	Çarpıklık
PSÖ	50,83	6,62	32	60	-,944	,437
AHETÖ- Anne	53,45	10,51	28	79	-,068	,155
AHETÖ- Baba	48,46	11,55	21	83	,125	,152

Tablo 2 incelendiğinde, PSÖ'nin çarpıklık değerinin (-,944), basıklık değerinin (,437) olduğu, AHETÖ- Anne Formu'nun çarpıklık değerinin (-,068), basıklık değerinin ise (1,55), AHETÖ- Baba Formu'nun ise çarpıklık değerinin (-,125), basıklık değerinin (,152) olduğu ve bu değerler ile de normallik varsayımını sağladığı görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde, sporcu ergenlerin PSÖ puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kadın sporcuların ortalamalarının (Ort:51,96), erkek sporculardan (Ort: 48,92) yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Cinsiyet değişkenine göre t-Testi sonuçları

Ölçekler	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
PSÖ	Erkek	92	48,92	6,54	-3,572	,00*
	Kadın	155	51,96	6,43		
AHETÖ- Anne Formu	Erkek	92	49,11	9,49	-5,291	,00*
	Kadın	155	56,07	10,25		
AHETÖ- Baba Formu	Erkek	92	45,07	10,95	-3,639	,00*
	Kadın	155	50,47	11,46		

* $p<0,05$

Tabloda AHETÖ- Anne Formu puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kadın sporcuların ortalamalarının (Ort:56,07), erkek sporculardan (Ort: 49,11) yüksek olduğu görülmektedir. Tabloda ayrıca AHETÖ- Baba Formu puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Kadın sporcuların ortalamalarının (Ort:50,47), erkek sporculardan (Ort: 45,07) yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Yaş değişkenine göre ANOVA testi sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT.	SS	KO	f	P	Fark
PSÖ	10-12	106	52,10	5,81	G.ararası	357,91	2	178,95	4,180	,016	-
	13-15	114	50,19	6,58	G.içi	10446,28	244	42,81			
	16-18	27	48,55	8,75	Toplam	10804,19	246				
AHETÖ-Anne Formu	10-12	106	54,18	10,82	G.ararası	270,81	2	135,40	1,227	,295	-
	13-15	114	52,40	10,71	G.içi	26930,85	244	110,37			
	16-18	27	55,25	7,97	Toplam	27201,66	246				
AHETÖ- Baba Formu	10-12	106	47,50	11,69	G.ararası	448,61	2	224,30	1,689	,187	-
	13-15	114	48,50	11,88	G.içi	32400,84	244	132,79			
	16-18	27	52,07	8,96	Toplam	32849,45	246				

* $p<0,05$

Tablo 5. Spor branşı değişkenine göre ANOVA testi sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Branşı	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT.	sd	KO	f	p	Fark
PSÖ	Futbol (F)	73	52,93	4,31	G.ararası	1302,86	2	651,43	16,729	,00*	F-V
	Voleybol (V)	80	47,56	6,69	G.içi	9501,33	244	38,94			
	Basketbol(B)	94	51,98	7,04	Toplam	10804,19	246				
AHETÖ- Anne Formu	Futbol (F)	73	55,72	10,54	G.ararası	3014,55	2	1507,27	15,205	,00*	V-F V-B
	Voleybol (V)	80	48,43	9,01	G.içi	24187,11	244	99,12			
	Basketbol(B)	94	56,03	10,24	Toplam	27201,66	246				
AHETÖ- Baba Formu	Futbol (F)	73	47,86	12,11	G.ararası	2719,83	2	1359,91	11,013	,00*	B-F B-V
	Voleybol (V)	80	44,46	11,05	G.içi	30129,62	244	123,48			
	Basketbol(B)	94	52,34	10,31	Toplam	32849,45	246				

* $p<0,05$

Tablo 4 incelendiğinde sporcu ergenlerin PSÖ puan ortalamalarında, AHETÖ-Anne Formu puan ortalamalarında ve AHETÖ- Baba Formu puan ortalamalarında yaş değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmediği görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 5 incelendiğinde sporcu ergenlerin PSÖ puan ortalamalarının spor branşı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Futbolcu ergenlerin ortalamalarının (Ort:52,93), voleybolcu ergenlerin ortalamalarından (Ort: 47,56) anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir. Tabloda AHETÖ-

Anne Formu puan ortalamalarının spor branşı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Voleybolcu ergenlerin ortalamalarının (Ort:48,43), Futbolcu ergenlerden (Ort: 55,72) ve basketbolcu ergenlerden (Ort: 56,03) anlamlı derecede düşük olduğu görülmektedir. Tabloda ayrıca AHETÖ-Baba Formu puan ortalamalarının da spor branşı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Basketbolcu ergenlerin puan ortalamalarının (Ort:52,34), futbolcu ergenlerden (Ort: 47,86) ve Voleybolcu ergenlerden (Ort: 44,46) anlamlı derecede yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Spor yılı değişkenine göre ANOVA testi sonuçları

Alt Boyutlar	Spor Yılı	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT.	SS	KO	f	p	Fark
PSÖ	1-3	104	50,66	6,07	G.ararası	83,82	3	27,94	,633	,594	-
	4-6	68	50,52	6,26	G.içi	10720,37	243	44,11			
	7-9	45	52,04	6,60	Toplam	10804,19	246				
	10 ve üst	30	50,30	9,04							
AHETÖ- Anne Formu	1-3	104	53,46	11,23	G.ararası	668,98	3	222,99	2,042	,109	-
	4-6	68	51,88	8,29	G.içi	26532,68	243	109,18			
	7-9	45	53,24	12,00	Toplam	27201,66	246				
	10 ve üst	30	57,53	9,41							
AHETÖ- Baba Formu	1-3	104	49,80	12,33	G.ararası	1019,41	3	339,68	2,593	,053	-
	4-6	68	46,27	9,77	G.içi	31830,41	243	130,98			
	7-9	45	46,46	12,53	Toplam	32849,45	246				
	10 ve üst	30	51,76	9,88							

Tablo 7. Anne Eğitim değişkenine göre ANOVA testi sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Eğitim	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT.	SS	KO	f	p	Fark
PSÖ	İlkokul ¹	19	51,63	5,56	G.ararası	340,57	4	85,14	1,969	,100	-
	Ortaokul ²	26	49,26	5,21	G.içi	10463,61	242	43,23			
	Lise ³	91	50,41	6,75	Toplam	10804,19	246				
	Üniversite ⁴	87	50,67	7,19							
	Lisansüstü ⁵	24	54,04	5,40							
AHETÖ-Anne Formu	İlkokul ¹	19	57,94	10,18	G.ararası	1385,23	4	346,30	3,246	,013*	2-1 2-3
	Ortaokul ²	26	47,61	9,02	G.içi	25816,43	242	106,67			
	Lise ³	91	54,54	10,28	Toplam	27201,66	246				
	Üniversite ⁴	87	53,21	10,47							
	Lisansüstü ⁵	24	53,20	11,35							
AHETÖ- Baba Formu	İlkokul ¹	19	53,52	11,24	G.ararası	785,96	4	196,49	1,483	,208	-
	Ortaokul ²	26	45,65	10,63	G.içi	32063,49	242	132,49			
	Lise ³	91	49,08	12,22	Toplam	32849,45	246				
	Üniversite ⁴	87	47,68	9,78							
	Lisansüstü ⁵	24	47,95	15,15							

*p<0.05

Tablo 6 incelendiğinde sporcu ergenlerin PSÖ puan ortalamalarında, AHETÖ-Anne Formu puan ortalamalarında ve AHETÖ- Baba Formu puan ortalamalarında Spor yılı değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmediği görülmektedir (p>0,05). Tablo 7'de AHETÖ-Anne Formu puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit

edilmiştir (p<0,05). Annesi ortaokul mezunu olanların puan ortalamalarının (Ort:47,61), ilkokul mezunu (Ort: 57,94) ve Lise mezunu (Ort: 54,54) olanlardan anlamlı derecede düşük olduğu görülmektedir. Tabloda ayrıca sporcu ergenlerin PSÖ puan ortalamalarında ve AHETÖ-Baba Formu puan ortalamalarında anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmediği görülmektedir (p>0,05).

Tablo 8. Baba eğitim değişkenine göre ANOVA testi sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Eğitim	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT.	SS	KO	f	p	Fark
PSÖ	İlkokul ¹	12	54,58	5,35	G.ararası	543,26	4	135,81	3,203	,014	-
	Ortaokul ²	29	49,44	5,06	G.içi	10260,92	242	42,401			
	Lise ³	70	49,37	7,08	Toplam	10804,19	246				
	Üniversite ⁴	110	51,13	6,85							
	Lisansüstü ⁵	26	53,30	5,04							
AHETÖ- Anne Formu	İlkokul ¹	12	60,16	8,23	G.ararası	1102,14	4	275,53	2,555	,014	-
	Ortaokul ²	29	51,55	9,39	G.içi	26099,52	242	107,84			
	Lise ³	70	54,52	10,21	Toplam	27201,66	246				
	Üniversite ⁴	110	52,96	11,49							
AHETÖ- Baba Formu	İlkokul ¹	12	47,16	10,48	G.ararası	126,05	4	31,51	,233	,920	-
	Ortaokul ²	29	47,44	10,71	G.içi	32723,39	242	135,22			
	Lise ³	70	48,42	11,66	Toplam	32849,45	246				
	Üniversite ⁴	110	49,13	11,64							
	Lisansüstü ⁵	26	47,46	12,85							

Tablo 8 incelendiğinde sporcuların PSÖ puan ortalamalarında, AHETÖ-Anne Formu puan ortalamalarında ve AHETÖ-Baba Formu puan ortalamalarında Baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmediği görülmektedir ($p>0,05$). Tablo 9 incelendiğinde sporcu ergenlerin PSÖ puan ortalamalarının algılanan ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ekonomik düzeylerini ortalama olarak algılayanların puan ortalamalarının (Ort:49,92), çok iyi olarak algılayanlardan (Ort: 51,23) anlamlı derecede düşük olduğu görülmektedir. Tabloda AHETÖ-Anne Formu puan ortalamalarının algılanan ekonomik düzey değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Ekonomik düzeylerini iyi olarak algılayanların puan ortalamalarının (Ort:51,63), kötü olarak algılayanlardan (Ort: 56,62) anlamlı derecede düşük olduğu görülmektedir. Tabloda ayrıca AHETÖ-Baba Formu puan ortalamalarında algılanan ekonomik durum

değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmediği görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 10'a göre sporcuların PSÖ ile AHETÖ- Anne Formu puanları arasında ($r=-,173$; $p<0,05$) negatif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. Tabloda ayrıca PSÖ ile AHETÖ-Baba Formu puanları arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=,108$; $p>0,05$).

Tablo 10. Ölçekler arası korelasyon sonuçları

Ölçekler		PSÖ
AHETÖ Anne Formu	r	-,173*
	p	,005
	N	247
AHETÖ Baba Formu	r	,108
	p	,091
	N	247

Tablo 9. Algılanan ekonomik düzey değişkenine göre ANOVA testi sonuçları

Alt Boyutlar	Algılanan Ekonomik Düzey	N	\bar{X}	SS	Varyans Kaynağı	KT.	SS	KO	f	p	Fark
PSÖ	Kötü ¹	35	51,34	5,99	G.ararası	589,87	3	196,62	4,678	,003*	2-4
	Ortalama ²	78	49,92	6,48	G.içi	10214,32	243	42,034			
	İyi ³	102	50,23	6,69	Toplam	10804,19	246				
	Çok iyi ⁴	32	54,65	6,44							
AHETÖ-Anne Formu	Kötü ¹	35	56,62	8,40	G.ararası	1508,21	3	502,73	4,755	,003*	3-1
	Ortalama ²	78	55,51	11,48	G.içi	25693,45	243	105,73			
	İyi ³	102	51,63	10,10	Toplam	27201,66	246				
	Çok iyi ⁴	32	54,15	9,55							
AHETÖ (Baba)	Kötü ¹	35	48,74	10,51	G.ararası	1011,99	3	337,33	2,575	,055	-
	Ortalama ²	78	50,30	12,05	G.içi	31837,46	243	131,01			
	İyi ³	102	46,16	11,40	Toplam	32849,45	246				
	Çok iyi ⁴	32	51,00	11,79							

* $p<0.05$

Tartışma

Sporcu ergenlerde algılanan helikopter ebeveyn tutumlarının ve psikolojik sağlık düzeylerinin incelenmesi konulu çalışmada kadın sporcu ergenlerin psikolojik sağlık düzeyleri ile anne ve babasını helikopter ebeveyn olarak algılamalarının erkeklerle oranla yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). Toplumumuzda kız çocukları daha geleneksel bir şekilde yetiştirilmektedir. Ataerkil bir yapıya sahip olan ülkemizde kız çocukları erkeklerle oranla daha farklı sorunlarla karşılaşmakta ve sorumlulukları erkeklerle oranla daha fazladır. Ayrıca ebeveynler kız çocuklarına daha koruyucu bir tutum sergilemektedirler (Hoşoğlu, Kodaz, Bingöl ve Batık, 2018). Araştırma bulgularını bu durumların etkilediği düşünülebilir. Akdeniz, Savtekin ve Köylü (2021), farklı gruplarla psikolojik dayanıklılık konulu çalışmalarında benzer bulgular elde edilmiştir. Ayrıca helikopter ebeveynlik ile ilgili yapılan çalışmalarda ise, çocukların daha çok annelerini helikopter ebeveyn olarak algıladıkları ve eğilimin sonucu olarak da annelerin helikopter ebeveynlik davranışlarını gösterme ihtimalinin daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Locke, Campbell ve Kavanagh, 2012; Schiffrin ve Liss, 2017). Bu durum aynı zamanda ana-babalık ve bakım vermenin çocuklar tarafından annenin rolü olarak düşünüldüğü, ana-babalık kontrolünün anne ve babadan farklı şekilde algılandığı, ayrıca çocukların bakımının da anne üzerinde olduğunun

(Rousseau ve Scarf, 2015) düşünülmesi de araştırma bulgularını desteklemektedir.

Bulgularda sporcu ergenlerin PSÖ puan ortalamalarında, AHETÖ-Anne Formu puan ortalamalarında ve AHETÖ- Baba Formu puan ortalamalarında yaş değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmemiştir (Tablo 4). Ortaya çıkan bu sonuca göre ergenlerin psikolojik sağlık düzeyleri ve helikopter ebeveyn algıları yaş değişkeninden etkilenmemektedir. Literatürde sporcuların psikolojik sağlıkları ve algılanan helikopter ebeveyn tutumları ile ilgili çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak bu sonuca araştırma grubunun sporcu olmalarından dolayı, hayatlarındaki spor faaliyetleri sebebiyle stres, korku, kaygı gibi duyguların üstesinden gelebilmek için fiziksel dayanıklılığın yanında psikolojik sağlık da kazanmalarının, ayrıca bu süreçte küçük yaşlar itibarı ile spor yapmanın kişisel bakım becerileri, kendine güven, benlik saygısı gibi olumlu yetiler de kazandırmasının etkisi olduğu düşünülebilir. Bu yetilere sahip olan çocukların ebeveynleri de davranışlarını ona göre düzenleyebilir. Çocuklarının üzerine daha az düşer, daha az müdahaleci olur.

Araştırma bulgularında, futbolcu ergenlerin voleybolculara oranda daha yüksek psikolojik sağlamlığa sahip olduğu, basketbolcu ergenlerin ise futbolcu ve voleybolcu ergenlerden daha yüksek oranda anne ve babalarını helikopter ebeveyn olarak algıladıkları görülmektedir (Tablo 5). Futbolcuların psikolojik sağlamlığının yüksek çıkmasına futbol branşının karakteri itibari ile fiziksel temas gerektirmesi, seyirci, ülkemizde futbol branşına verilen önem, oyun sahası ve çetin hava koşullarında bile oynanmasının etkisi olduğu düşünülebilir. Şahin ve Güçlü (2018) farklı grupla yaptığı bir çalışmada futbolcuların psikolojik dayanıklılıklarının yüksek düzeyde olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Sevinç, Özmutlu ve Kaçak (2020) ise araştırmalarından futbolcuların zihinsel dayanıklılıklarının basketbolculardan yüksek olduğu ancak farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığını tespit etmişlerdir. Karademir ve Açık (2019), Reddy ve Berhanu (2016) ve Solomon (2015) ise çalışmalarında farklı spor branşlarına sahip olan sporcuların psikolojik sağlamlıkları arasında farklılık tespit etmişlerdir. Basketbolcuların helikopter ebeveyn algılarının yüksek olması durumu ise, basketbol branşını tercih edenlerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeyinin yüksek olması ile açıklanabilir. Gui ve Koropecykj-Cox (2016); Kwon, Yoo ve De Gagne, (2017)'ye göre çocuklarına karşı aşırı ilgi ve hakimiyet tutumu tek veya az çocuklu ailelerde ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip bireylerde gözlenmektedir. Ayrıca basketbolcu ergenlerin algısal özelliklerinin farklılığından kaynaklandığı düşünülebilir. Literatürde sporcularda helikopter ebeveynlik algıları ile ilgili araştırma bulgularına rastlanamaması tartışmayı zorlaştırmaktadır ancak bu çalışma konusu itibari ile literatüre büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmadaki diğer bulgu sporcu ergenlerin spor yılı değişkeninin psikolojik sağlamlık düzeylerini ve helikopter ebeveyn algılarını etkilemediği şeklindedir (Tablo 6). Ortaya çıkan bu sonuç araştırma grubunun gelişim dönemi ile, spor açısından tecrübenin tam oturmamasından kaynaklandığı düşünülebilir. Düzen (2021), Çelik, Demir, İlhan ve Cicioğlu (2019), Grgurinović ve Sindik (2015) ve Solomon (2015) psikolojik dayanıklılık ile spor yaşı arasında bir ilişki olmadığını tespit etmişlerdir. Bu bulgular araştırma bulgularını desteklemektedir. Günümüzde çocukların ve gençlerin özgüven eksikliği, kırılkanlıkları, düşük benlik saygısına sahip olmasının sebepleri arasında aşırı ebeveynlik tutumları gelmektedir (Marım ve Kahveci, 2021; Yılmaz, 2020). Helikopter ebeveynlik konusu ülkemizde yeni literatürlerde görülmeye başlamıştır. Ülkemizde aşırı ilgi göstermenin çok sevgiden kaynaklandığı düşüncesi de bunun sebebi olabilir (Ankaralı ve Savaş, 2021).

Araştırma sonuçlarındaki bir diğer bulgu ise, sporcu ergenlerin anne eğitim durumunun, anneyi helikopter ebeveyn olarak algılama durumlarını etkilediği, babayı helikopter ebeveyn olarak algılamayı ve psikolojik sağlamlığı etkilemediği şeklindedir. Bunun yanında babanın eğitim durumunun psikolojik sağlamlığı ve helikopter ebeveyn algısını etkilemediği de görülmektedir (Tablo7-8). Literatüre göre ebeveyn tutumları bireylerin gelişimlerinde önemli rol oynamakta, özellikle anne ile çocuğu arasındaki bağ farklı bir değere sahiptir (Huver, Otten, Vries ve Engels, 2010; Jaureguizar, Bernaras, Bully ve Garaigordobil, 2018). Oh ve Lee (2010)'a göre çocuğun anne ile olan ilişkisi baba ile olan

ilişkisinden daha kuvvetlidir. Kavas (2019) babaların çocuklarıyla çok fazla ilgilenemediklerini, sevgilerini ifade ve onlarla zaman geçirme konusunda yetersiz kaldıklarını tespit etmiştir (Akt: Türk, 2020). Lapsekili-Uysal (2020) annelerin babalara oranla daha fazla helikopter ebeveynlik tutumu sergilediklerini belirtmektedir. Türk toplumunda baba çalışan, dışarıda olan, anne bakan, büyüten, eğiten, yediren, temizleyen ve ilgilenen konumdadır. Bu durumda çocuk anne ile daha fazla zaman geçirmekte ve çocuğun sorumluluğunu da üstlenmektedir. Bu büyük sorumluluğu başarıyla yerine getirmeye çabalayan anne çocuğun üzerine gereğinden fazla düşebilmektedir. Bu durumun araştırma bulgularını etkilediği düşünülebilir.

Sporcu ergenlerin algıladıkları ekonomik gelir değişkeninin psikolojik sağlamlık düzeylerini ve helikopter anne tutumunu algılarını etkilediği, helikopter baba tutum algısını etkilemediği araştırmanın bir diğer bulgusudur (Tablo 9). Ortaya çıkan bu sonuç, ekonomik gelirin yüksekliğinin sporcu ergenlerin psikolojik sağlamlığını güçlendirdiği, kendine güveni yükselttiği, karşılaşılan sorunlarla başarılı bir şekilde başa çıkma yeteneğini olumlu etkilediği ve başarılı olmaya daha istekli olmalarına yardımcı olduğu şeklinde yorumlanabilir. Hoşoğlu ve diğerleri (2018), Güngörmüş, Okanlı ve Kocabeyoğlu (2015) ve Ergün (2016) farklı gruplarla yaptıkları psikolojik sağlamlık, dayanıklılık ve iyi oluş konulu çalışma bulguları araştırma bulgularını desteklemektedir. Bradley ve Olson, (2014); Kwon ve diğerleri, (2017) ise helikopter ebeveynlik davranışının daha çok yüksek gelir düzeyine sahip bireylerde gözlendiğini, Bristow (2014) ebeveynlerin bu davranışlarını bilerek yaptıklarını ve günümüzdeki rekabetçi koşullara ve çocuklarını suç ve suçlulardan uzak tutmak amacıyla yaptıklarını belirtmişlerdir. Çocuklukların büyüme sürecinde annelerin babalara oranla daha fazla aktif olması, çocuğun birçok ihtiyacının anne tarafından karşılanması, küçük yaşlarda olan çocuklarını antrenmanlara bile çoğunlukla annelerin götürmesi sebebi ile çocuklar otomatik olarak anne ile daha fazla vakit geçirmektedir. Bu durumda da çocukların duyuşsal ve psikolojik gelişimlerinde annelerin etkisi daha büyüktür. Bu bilgilere bakıldığında ergen sporcuların babalarının yerine annelerini helikopter ebeveyn olarak algılamalarının doğal olduğu söylenebilir.

Araştırmadaki son bulgu ise psikolojik sağlamlık ile algılanan helikopter anne tutumu arasında negatif yönde, orta düzeyde bir ilişki olduğu, algılanan helikopter baba tutumu ile ilişki olmadığı şeklindedir. Bu sonuca göre ergen sporcularda helikopter anne tutumu algısı arttıkça psikolojik sağlamlık düşmekte olduğu söylenebilir. Helikopter ebeveynlik, çocukları ile aşırı düzeyde ilgili olup çocuk merkezli yaşayan, çocuk ile her daim iletişim içinde olan, çocuk için sürekli plan yapan, çocuklarına gereğinden fazla yardımcı olan, hatta çocukları yerine karar veren, anne babanın tutumlarını tanımlayan kavramdır (Yılmaz ve Büyükebeci, 2019.) Helikopter ebeveynliğin, çocuğunun fiziksel, akademik, sosyal ve duygusal hayatı ile ilgili olası kötü sonuçlardan aşırı endişe ve korku olmak üzere dört temel nedeni (Lubbe ve diğerleri, 2016), bunlara ek olarak da dünya da sosyal, ekonomik, iş kaynaklı ve güvenlik kaynaklı olumsuzlukların ya-

şanma korkusu gibi diğer nedenleri bulunmaktadır (Hesse, Mikelson ve Saracco, 2018). Helikopter ebeveyn tutumuna sahip anne ve babalar iyi niyetli de olsa, bu tutumun çocuklar üzerine olumsuz etkileri olduğu bildirilmiştir. Yapılan araştırmalarda bu ebeveyn tutumunun çocuklarda, zayıf öz yeterlik, panik bozukluk, yetersiz problem çözme becerisi, düşük yaşam kalitesi ve düşük psikolojik sağlık ve dayanıklılık gibi sorunlara sebep olduğu tespit edilmiştir (Gibbs, 2019; Kouros, Pruitt, Ekas, Kiriaki ve Sunderland 2017, Murray, Farrington, Sekol ve Olsen, 2009; Reed, Duncan, Lucier-Greer, Fixelle ve Ferraro, 2016; Seval ve Genç, 2018; Zakeri, Jowkar ve Razmjoe, 2010). Buradan anlaşılacağı üzere araştırmanın algılanan helikopter anne tutumunun yüksekliğinin psikolojik dayanıklılığı düşürdüğü bulgusu literatür bulguları ile paralellik arz etmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, sporcu ergenlerin psikolojik sağlık düzeyleri incelendiğinde; kadın sporcuların erkeklere oranla, futbol branşı ile uğraşan sporcuların voleybol ve basketbolculara oranla, ekonomik geliri çok iyi olanların ortalama ve diğerlerine oranla psikolojik sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğu, yaş ve anne eğitim değişkeninin sporcuların psikolojik sağlık düzeylerini etkilemediği tespit edilmiştir. Algılanan helikopter ebeveyn tutumları- Anne formu incelendiğinde, kadın sporcuların erkeklere oranla, voleybolcuların futbol ve basketbolculara oranla, annesi ortaokul mezunu olanların diğerlerine oranla ve ekonomik geliri kötü olanların iyi olanlara oranla daha yüksek düzeyde annelelerini helikopter ebeveyn olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Algılanan helikopter ebeveyn tutumları- Baba formu incelendiğinde ise, kadın sporcuların erkeklere oranla, basketbolcuların futbol ve voleybolculara oranla daha yüksek düzeyde babalarını helikopter ebeveyn olarak algıladıkları, yaş, spor yılı ve baba eğitim değişkenleri ile algılanan tutumu arasında bir ilişkisi olmadığı tespit edilmiştir. Sonuçlarda ayrıca algılanan helikopter anne tutumunun yüksekliğinin psikolojik dayanıklılığı düşürdüğü, baba tutum algısının ise etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Bu bilgiler ışığında öncelikle tüm ebeveynlere sonrasında da sporcu çocuğu olanlara çocuk yetiştirmede gösterilen tutumların önemi hakkında eğitici çalışmaların yapılması, özellikle ergenlik dönemindeki gençlerin özellikleri hakkında bilinçlendirme çalışmalarının yapılması ayrıca helikopter ebeveyn tutumlarının olumsuz yönleri anlatılarak çocuklar üzerinde gelecekte olabilecek sorunlar hakkında bilgilendirici eğitimler verilmesi önerilebilir. Bu önerilerin yanında ülkemiz literatüründe helikopter ebeveyn algısı kavramının yeniliği göz önünde bulundurulduğunda, bu konu ile ilgili çalışmaların artırılması için sporcular üzerinde ve farklı yaş grupları ile çalışılması, farklı branşlarla karşılaştırılması ve helikopter ebeveyn algısı ile farklı psikolojik durumlar karşılaştırılarak kavramın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlanması önerilebilir.

Finans Kaynakları

Bu çalışmanın hazırlanması ve yazımı sırasında kurum ve/veya kuruluşlardan herhangi bir maddi destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu makalenin yayınlanmasıyla ilgili yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynaklar

1. **Akdeniz, H., Savtekin, G. ve Köylü, İ.K.** (2021). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumlarının, psikolojik sağlık düzeylerine etkisinin incelenmesi. *Spor ve Rekreasyon Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 36-52. Doi: 10.52272/srad.927472
2. **Ankaralı, F. ve Savaş, G.** (2021). Okul öncesi çocuklarda öğretmen açısından helikopter ebeveyn tutumlarının şiddet bağlamında değerlendirilmesi. *Sosyoloji Dergisi*, 41, 117-143. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2099988>
3. **Arslan, G.** (2015). Çocuk ve genç psikolojik sağlık ölçeği'nin (ÇGPSÖ-12) psikometrik özellikleri: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 1-12. <https://doi.org/10.12984/eed.23397>
4. **Arslan, H. ve Öğretir Özçelik, A. D.** (2020). 3-5 yaş arası çocukların anne tutumlarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(38), 18-30. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/59347/749880>
5. **Bayraktar, V. ve Öğretir-Özçelik, A. D.** (2019). 9-17 yaş arasındaki çocukların algıladıkları anne tutumlarının incelenmesi. Gölen. Z & Ateyeter. Y. (Ed.), *Eğitim ve sosyal bilimlerde akademik çalışmalar sempozyumu bildiriler kitabı* (ss. 270-289). Ankara: Asos.
6. **Berger, P. L. ve Luckmann, T.** (2008). *Gerçekliğin sosyal inşası/Bir bilgi sosyolojisi incelemesi*. İstanbul: Paradigma Yayıncılık, s.70-74.
7. **Bradley-Geist, J. ve Olson-Buchanan, J.** (2014), Helicopter parents: An examination of the correlates of overparenting of college students. *Education Training*, 56(4), 314-328. <https://doi.org/10.1108/ET-10-2012-0096>
8. **Bristow, J.** (2014) The double bind of parenting culture: Helicopter parents and cotton wool kids. In: *Parenting Culture Studies*. Palgrave Macmillan, London. Erişim Tarihi: 8.4.2018 https://doi.org/10.1057/9781137304612_10
9. **Coleman, J. ve Hagell, A.** (2007). *The nature of risk and resilience*. In. Coleman J. & Hagell A. (Eds.), *Adolescence, risk and resilience: Against the odds* (pp. 1-17), West Sussex: John Wiley & Sons
10. **Çelik, O. B., Demir, G. T., İlhan, E. L., Cicioğlu, İ. ve Esentürk, O. K.** (2019). Sporcu ergenlerde psikolojik sağlık. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 296-303. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.614548>
11. **Çelik, A., Şahin, M., Yetim, A. A. ve Çelik, A.** (2019). Psikolojik sağlamlığın gelişiminde koruyucu bir faktör olarak spor ve fiziksel aktivite. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 373-380. DOI: 10.9761/jasss_405
12. **Çetin, S. ve Güleç, D.** (2020). Yeni bir kavram: Helikopter ebeveynlik. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 163-168. DOI: 10.38108/ouhcd.738884
13. **Checa, P. ve Abundis-Gutierrez, A.** (2017). Parenting and temperament influence on school success in 9-13 year olds. *Frontiers in Psychology*, 8, 543.
14. **Darling, N. ve Steinberg, L.** (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487-496.

15. **Demirutku, K.** (2017). *Değerlerin edinilmesinde ailenin rolü*. T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Aile Eğitim Programı. Erişim adresi:file:///C:/Users/Casper/Downloads/Demirutku2017_DegerlerAile.pdf
16. **Duygulu, S.** (2018). *Yeni nesil ebeveynlik ve helikopter aileler*. İstanbul: Destek Yayınları.
17. **Düzen, A. Ç.** (2021). *Spor yapma durumuna göre lise öğrencilerinin psikolojik sağlamlık ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi Tokat ili örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Amasya Üniversitesi, Amasya.
18. **Ergün, O.** (2016). *Ergenlerde duygusal zekâ özellikleri ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
19. **Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. ve Hyun, H. H.** (2012). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill.
20. **Gibbs, N.** (2009). The growing backlash against overparenting. Erişim Adresi: (<http://www.time.com/time/magazine/article/0,9171,1940697,00.html>)
21. **GİLLİGAN, R.** (1999). Enhancing the resilience of children and young people in public care by mentoring their talents and interests. *Child and Family Social Work*, 4, 187-196.
22. **Grgurinović, T. ve Sindik, J.** (2015). Application of the mental toughness/hardiness scale on the sample of athletes engaged in different types of sports. *Physical Culture*, 69(2), 77-87. DOI: [10.5937/fizkul1502077G](https://doi.org/10.5937/fizkul1502077G)
23. **Gui, T. ve Koropecjy-Cox, T. J.** (2016). "I am the only child of my parents:" Perspectives on future elder care for parents among Chinese only-children living overseas. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, 31(3), 255-275 <https://link.springer.com/article/10.1007/s10823-016-9295-z>
24. **Güngörmüş, K., Okanlı, A. ve Kocabeyoğlu, T.** (2015) Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarını etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 6(1), 9-14. [Doi: 10.5505/phd.2015.80299](https://doi.org/10.5505/phd.2015.80299)
25. **Hesse, C., Mikkelsen, A. C. ve Saracco, S.** (2018). Parent-child affection and helicopter parenting: Exploring the concept of excessive affection. *Western Journal of Communication*, 82(4), 457-474. <https://doi.org/10.1080/10570314.2017.1362705>
26. **Hollister-Wagner, G., Foshee, V. ve Jackson, C.** (2001). Adolescent aggression: Models of resilience. *Journal of Applied Social Psychology*, 31(3), 445-466. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2001.tb02050.x>
27. **Hoşoğlu, R., Kodaz, A. F., Bingöl, T. Y. ve Batk, M. V.** (2018). Öğretmen adaylarında psikolojik sağlamlık. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(14), 217-239. <https://doi.org/10.26466/opus.405751>
28. **Huver, R. M. E., Otten, R., Vries, H. D. ve Engels, C. M. E.** (2010). Personality and parenting style in parents of adolescents. *Journal of Adolescence*, 33, 395-402.
29. **Jaureguizar, J., Bernaras, E., Bully, P. ve Garaigordobil, M.** (2018). Perceived parenting and adolescents' adjustment. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 31(8), 1-11. <https://doi.org/10.1186/s41155-018-0088-x>
30. **Kantrowitz, B. ve Tyre, P.** (2006). The fine art of letting go. (Erişim tarihi: 12.02.2024). Newsweek. (<http://www.usc.edu/student-affairs/parents/images/TheFineArtOfLettingGo.pdf>).
31. **Karademir, T. ve Açak, M.** (2019). Üniversiteli sporcuların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 803-816. DOI: [10.33437/kusbd.566577](https://doi.org/10.33437/kusbd.566577)
32. **Karairmak, Ö.** (2006). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 129-142
33. **Kazdal-Artır, E.** (2022). *Helikopter ebeveyn tutumu ile yetişen annelerin kendi öz yeterlilik inançları ile çocuklarının öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim Ana Bilim Dalı, İstanbul.
34. **Kouros, C. D., Pruitt, M. M., Ekas, N.V., Kiriaki, R. ve Sunderland, M.** (2017). Helicopter parenting, autonomy support, and college students' mental health and well-being: The moderating role of sex and ethnicity. *Journal of Child and Family Studies*, 26(3), 939-949. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0614-3>.
35. **Kwon, K. A., Yoo, G. ve De Gagne, J.C.** (2017). Does culture matter? A Qualitative inquiry of helicopter parenting in Korean American college students. *Journal of Child and Family Studies*, 26(7), 1979-1990. DOI [10.1007/s10826-017-0694-8](https://doi.org/10.1007/s10826-017-0694-8)
36. **Lapsekili-Uysal, S.** (2020). Helikopter ebeveynlerin çocuklarının benlik algısı durumlarının kaygı düzeyleri üzerine etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(71), 613-625.
37. **Liebenberg, L., Ungar, M. ve LeBlanc, J. C.** (2013). The CYRM-12: A brief measure of resilience. *Canadian Journal of Public Health*, 104(2), 131-135
38. **LeMoyne, T. ve Buchanan, T.** (2011). Does "hovering" matter? Helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum*, 31(4), 399-418. <https://doi.org/10.1080/02732173.2011.574038>
39. **Locke, J. Y., Campbell, M. A. ve Kavanagh, D.** (2012). Can a parent do too much for their child? An examination by parenting professionals of the concept of overparenting. *Journal of Psychologists and Counsellors in Schools*, 22(2), 249-265. <https://doi.org/10.1017/jgc.2012.29>
40. **Luebbe, A. M., Mancini, K. J., Kiel, E. J., Spangler, B. R., Semlak, J. L. ve Fussner, L. M.** (2016). Dimensionality of helicopter parenting and relations to emotional, decision-making, and academic functioning in emerging. *Adults Assessment*, 25(7), 841-857. <https://doi.org/10.1177/1073191116665907>
41. **Marım, Y. ve Kahveci, S.** (2021, June). Helikopter ebeveyn tutumları bağlamında küresel köyün kaygılı çocukları. *12. Avrasya Dil ve Sosyal Bilimler Konferansında sunulan bildiri*, Ural Federal University, Rusya.
42. **Meredith, L. S., Sherbourne, C. D., Gaillot, S. J., Hansell, L., Ritshard, H., Parker, A. ve Wrenn, G.** (2011). Promoting psychological resilience in the US military. *Rand Healty Quarterly*, 1(2), 2.
43. **Murray, J., Farrington, D., Sekol, I. ve Olsen, R. F.** (2009). Effects of parental imprisonment on child antisocial behaviour and mental health: a systematic review. *Campbell Systematic Reviews*, 4, 56-59. DOI: [10.4073/csr.2009.4](https://doi.org/10.4073/csr.2009.4)
44. **Oh, Y. K. ve Lee, H. S.** (2010). The effects of individual psychology, family environment and social environment factors on adolescents' behavior problems. *Korean Journal of Home Economics Education*, 22(1), 51-64.
45. **Öğretir-Özçelik, A. D.** (2017). The Comparative analysis of the perceptions of parental styles and attitudes and parental attachment of university students. *International Journal of Psycho-Educational Sciences*, 6(1), 23-35.
46. **Öğretir-Özçelik, A. D. ve Şivkin, E.** (2019). Farklı sosyo-ekonomik düzeylerdeki anne tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Asya Studies*, 3(9), 1-14. <https://doi.org/10.31455/asya.570845>

47. **Özyürek, A. ve Tezel-Şahin, F.** (2017). Anne-baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları. Güler-Yıldız T, (Ed.), *Anne Baba Eğitimi*. Pegem Akademi, Ankara.
48. **Padilla-Walker, L. M. ve Nelson, I. J.** (2012). Black hawk down? Establishing helicopter parenting as a distinct construct from other forms of parental control during emerging adulthood. *Journal of Adolescence*, 35(5), 1177-1190. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.03.007>
49. **Reed, K., Duncan, J. M., Lucier-Greer, M., Fixelle, C. ve Ferraro, A. J.** (2016). Helicopter parenting and emerging adult self-efficacy: Implications for mental and physical health. *Journal of Child and Family Studies*, 25(10), 3136-3149. <https://doi.org/10.1007/s10826-016-0466-x>.
50. **Reddy, R. C. ve Berhanu, T.** (2016), Mental toughness in sport: In case of Mekelle University sport teams. *International Journal of Applied Research*, 2(3), 1-3.
51. **Rousseau, S. ve Scharf, M.** (2018). Why people helicopter parent? An actor-partner interdependence study of maternal and paternal prevention/promotion focus and interpersonal/self-regret. *Journal of Social and Personal Relationships*, 35(7), 919-935. <https://doi.org/10.1177/0265407517700514>
52. **Schiffirin, H. H. ve Liss, M.** (2017). The effects of helicopter parenting on academic motivation. *Journal of Child and Family Studies*, 26(5), 1472-1480. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0658-z>
53. **Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M., Dauer, A. ve Murphy, M. T.** (2012). The association between overparenting, parent-child communication, and entitlement and adaptive traits in adult children. *Family Relations*, 61, 237-252. [doi:10.1111-j.1741-3729.2011.00689.x](https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2011.00689.x)
54. **Seval, M. ve Genç, B.** (2018, Ekim). Annem başımda helikopter gibi dönüyor: Helikopter ebeveynlik ve olumsuz etkileri. *Uluslararası IV. Çocuk Gelişimi Kongresinde sunulan bildiri*, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
55. **Sevinç, K., Özmutlu, İ. ve Kapçak, V.** (2022). Futbol ve Basketbol sporcularının zihinsel dayanıklılık ile yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *Uluslararası Egzersiz Psikolojisi Dergisi*, 4(2), 38-46. <https://doi.org/10.51538/intjourexpysyc.1136456>
56. **Sezer, Ö.** (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/146277>
57. **Solomon, G. B.** (2015). Mental toughness among college athletes, *Journal of Applied Sports Science*, 5(3), 171-175.
58. **Şahin, T. ve Güçlü, M.** (2018). Sporcularda psikolojik dayanıklılığın duygu düzenleme becerilerine etkisi: Türkiye korumalı futbol 1. ligi oyuncularını örneği. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(3), 204-216. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sportmetre/issue/68402/1076288>
59. **Tezel-Şahin, F. ve Özyürek, A.** (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 395-414.
60. **Tugade, M. M., Fredrickson, B. ve Barret, L. F.** (2004) Psychological resilience and positive emotional granularity: Examining the benefits of positive emotions on coping and health. *Journal of Personality*, 72(6), 1161-1190. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.2004.00294.x>
61. **Türk, A.** (2020). *Algılanan helikopter ebeveyn tutumlarının kız ergenlerde duygusal yeme ve beden imgesinin yaşam niteliğine etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.
62. **Yılmaz, H.** (2019). İyi ebeveyn, çocuğu için her zaman her şeyi yapan ebeveyn değildir: Algılanan helikopter ebeveyn tutum ölçeği (AHETÖ) geliştirme çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 3-31.
63. **Yılmaz, H. (2020)**. Türkiye’de helikopter ebeveynlik eğilimi ve helikopter ebeveynlerin demografik özellikleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(46), 133-160
64. **Yılmaz, H. ve Büyükbeci, A.** (2019). Bazı pozitif psikoloji kavramları açısından helikopter ebeveyn tutumlarının sonuçları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(54), 707-744. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/813508>
65. **Zakeri, H., Jowkar, B. ve Razmjooe, M.** (2010). Parenting styles and resilience. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1067-1070. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.07.236>